

Впровадження МСФЗ для фінансових послуг: : сучасний стан, проблеми та перспективи

Лукашевич Б.В.,
головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку
Національного банку України

1

Передумови проведення реформи

*Банківська система України розпочала перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку з **1 січня 1998 року** і започаткувала реформування бухгалтерського обліку в Україні*

Запровадження МСФЗ у банківському секторі економіки було викликано:

-
- необхідністю входження банківського сектору України до світової економічної спільноти;
 - зростанням уваги потенційних інвесторів до фінансового ринку України;
 - потребою користувачів фінансової звітності банків в отриманні достовірної, повної інформації про їх фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки;
 - необхідністю підвищення ефективності управління банком;
 - становленням нагляду за банками і розробленням регулятивних вимог;
 - створенням передумов для організації внутрішнього і зовнішнього аудиту за міжнародними стандартами.

2

Реалізація реформи

Реформування бухгалтерського обліку в банках України відбувалося шляхом розроблення :

- 1 концептуально нових методологічних нормативно-правих документів, які регламентують порядок бухгалтерського обліку фінансових інструментів за міжнародними принципами
- 2 концептуально нової структури фінансової звітності та вимог щодо розкриття інформацій в ній.

3

Результати реформи

Економічні

Технологічні

Соціальні

Забезпечено передумови для:

- створення інформаційної інфраструктури, необхідної для ефективного управління банком;
- формування фінансової звітності, зрозумілої та доступної для зовнішнього користувача;
- сприяння залученню іноземних інвестицій (завдяки відкритості та зрозумілості звітності, що розкриває фінансовий стан та результати діяльності банківських установ);
- становлення та активізації фінансових ринків, упровадження нових фінансових інструментів в Україні;
- створення регуляторного інструментарію для нагляду за банками;
- формування системи обліку, яка органічно поєднує в собі три облікові підсистеми: бухгалтерську, управлінську та податкову;
- розвитку внутрішнього банківського контролю та створення системи управління ризиками

4

Результати реформи

Економічні

Технологічні

Соціальні

Реформування бухгалтерського обліку та звітності сприяло:

- активному, конкурентному розвитку інформаційних технологій;
- упровадженню програмних продуктів, орієнтованих на забезпечення обліку широкого спектру фінансових інструментів та обчислення складних економічних категорій;
- створенню як облікових, так і складних аналітичних підсистем;
- формуванню єдиної інформаційної бази для розрахунку різноманітних економічних показників та нормативів

5

Результати реформи

Економічні

Технологічні

Соціальні

Реформування бухгалтерського обліку як системи моделювання економічних подій спрямоване на:

- глибоке розуміння суті операцій для прийняття виважених економічних рішень;
- зростання професійного рівня працівників сфери бухгалтерського обліку та звітності;
- становлення і розвиток ризик-менеджменту в банках, внутрішнього аудиту тощо

6

Результати реформи

На сьогодні методологія бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності банків практично повністю відповідає вимогам МСФЗ, окрім:

- формування резервів за фінансовими активами;
- формування резервів під зобов'язання кредитного характеру (фінансові гарантії, поручительства тощо)

7

Законодавче регулювання порядку застосування міжнародних стандартів банками

Стаття 6 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”:

“Порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України відповідно до цього Закону та міжнародних стандартів фінансової звітності”.

Стаття 68 Закону України “Про банки і банківську діяльність”:

“Банки організують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку”.

Стаття 41 Закону України “Про Національний банк України”:

“Національний банк встановлює обов'язкові для банківської системи стандарти та правила ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що відповідають вимогам законів України та міжнародним стандартам фінансової звітності”.

Курс НБУ – застосування вимог МСФЗ як норми прямої дії

8

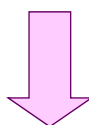
Проблеми впровадження норм МСФЗ

- 1 Відсутність в Україні відповідної ринкової інфраструктури
- 2 Неузгодженість та часті зміни окремих законодавчих норм
- 3 Відсутність статистичних даних для використання їх у процесі оцінки
- 4 Розбіжності між вимогами міжнародних органів
- 5 Розбіжності між вимогами щодо визнання активів, їх оцінок з метою бухгалтерського обліку та оподаткування
- 6 Обмеженість доступу до інформації щодо вимог МСФЗ, тлумачень та останніх змін до них
- 7 Повільне реформування системи освіти та підвищення рівня кваліфікації практикуючих бухгалтерів, представників інших професій, які працюють з економічною інформацією (юристів, аналітиків, ризик-менеджерів, розробників програмних продуктів тощо).

9

Проблеми впровадження норм МСФЗ

1. Відсутність в Україні відповідної ринкової інфраструктури

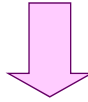

Значно ускладнює процес запровадження в обліку методу оцінки за справедливою вартістю фінансових інструментів (кредитів, депозитів, цінних паперів, деривативів)

10

Проблеми впровадження норм МСФЗ

2. Неузгодженість та часті зміни окремих законодавчих норм

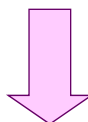
Вимагають постійного моніторингу вимог законодавства, неоднозначного їх тлумачення контролюючими органами та банками, що призводить до виникнення помилок.

Це має такі негативні наслідки як:

- зростання юридичного ризику,
- додаткові втрати (штрафи, необхідність грошового відшкодування збитків),
- погіршення репутації,
- погіршення позицій банку на ринку,
- звуження можливостей для розвитку бізнесу
- зменшення можливостей правового забезпечення виконання угод.

Проблеми впровадження норм МСФЗ

3. Відсутність статистичних даних

Значно ускладнює або унеможлиблює процес оцінки реальної вартості активів, зобов'язань, капіталу та фінансових результатів, що впливає на рівень фінансових ризиків (кредитного та ринкового)

Проблеми впровадження норм МСФЗ

4. Розбіжності між вимогами міжнародних органів

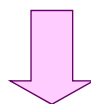
Різні підходи до формування :

- бухгалтерських оцінок (у фінансовій звітності) - МСФЗ
- оцінок з метою нагляду за діяльністю банків - Базель II

13

Проблеми впровадження норм МСФЗ

5. Розбіжності між вимогами щодо визнання активів, їх оцінок з метою бухгалтерського обліку та оподаткування

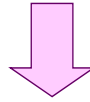

Призводить до необхідності ведення окремих інформаційних баз для складання фінансової і податкової звітності та створення складних методик контролю і звірки даних

Новий Податковий кодекс України посилює вимоги щодо подання додаткової інформації

Проблеми впровадження норм МСФЗ

6. Обмеженість доступу до інформації щодо вимог МСФЗ, тлумачень та останніх змін до них

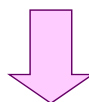
Значно ускладнює правильне розуміння вимог МСФЗ, уповільнює процес їх впровадження

Постійні зміни у вимогах МСФЗ потребують їх безперервного моніторингу, вивчення для адаптації та впровадження

15

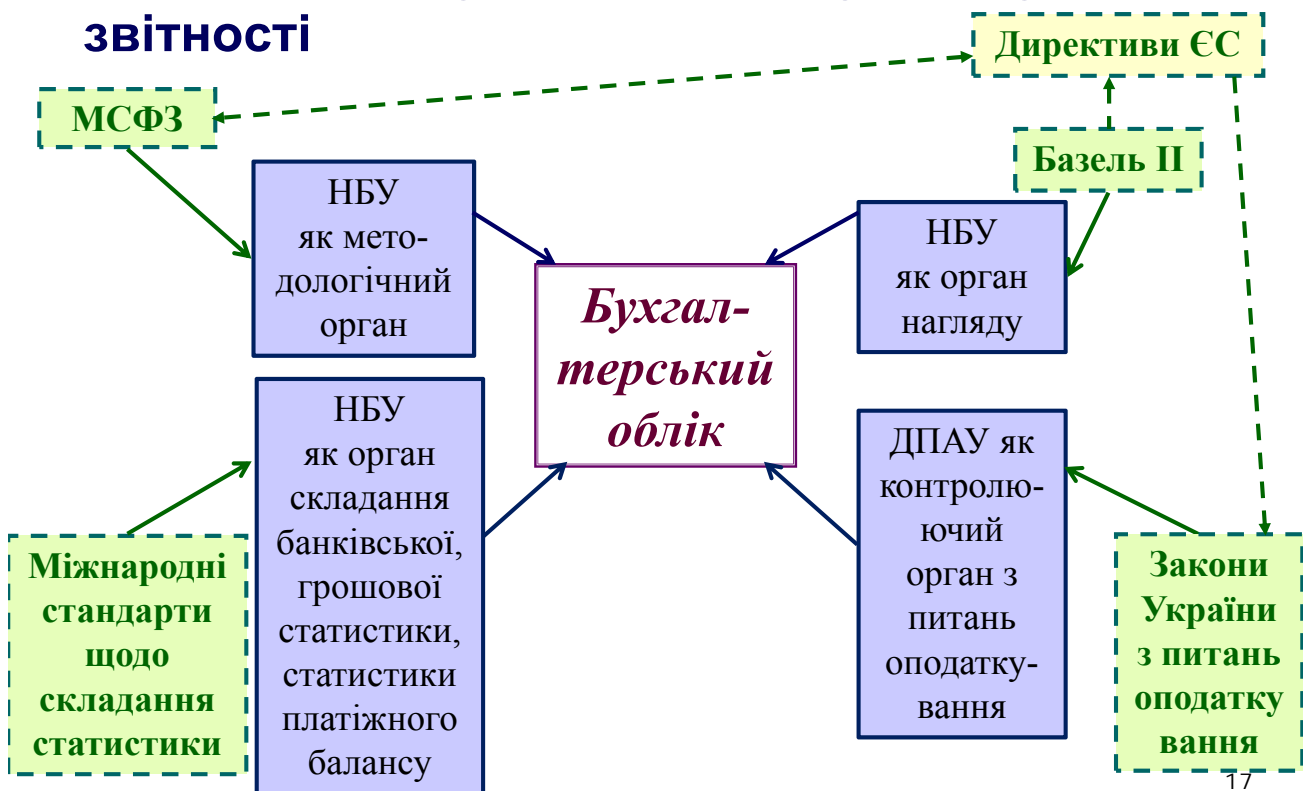
Проблеми впровадження норм МСФЗ

7. Повільне реформування системи освіти та підвищення рівня кваліфікації практикуючих бухгалтерів, представників інших професій, які працюють з економічною інформацією

Відсутність фахівців, які б забезпечували підготовку достатньої кількості спеціалістів бухгалтерського обліку та аудиту необхідного рівня, спроможних до сприйняття і запровадження МСФЗ, формування ґрунтовного професійного судження, що впливає на якість фінансової звітності, здійснення її аналізу для прийняття виважених управлінських рішень

Вплив регуляторних органів на формування інформації в бухгалтерському обліку та звітності

17

Вплив регуляторних органів на формування інформації в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності

Концептуально різні підходи

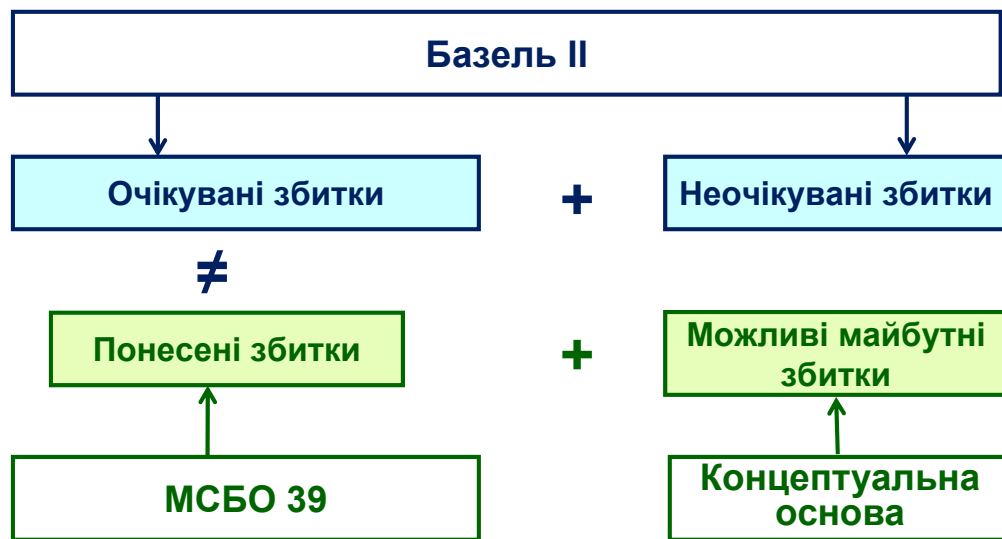
- МСФЗ,
- Базельського комітету,
- податкових органів

до формування показників про фінансовий стан та результати діяльності банку потребують ведення додаткових інформаційних баз для задоволення вимог пруденційної, фінансової та податкової звітності та створення складних методик контролю і звірки даних. Це призводить до додаткових витрат і відволікання фінансових, трудових ресурсів та вимагає застосування багатьох складних інформаційних технологій, зберігання і оновлення великих баз даних, підвищення операційних ризиків тощо

Вкрай необхідним є зближення вимог регуляторних органів

18

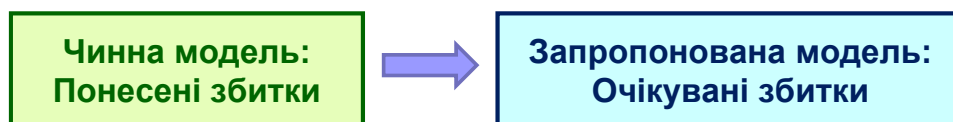
Вимоги Базеля II

19

Вимоги МСФЗ

Новий МСФЗ 9 "Фінансові інструменти", що замінить МСБО 39 передбачає зміну моделі визнання збитку:

Новий підхід дозволить перейти до більш раннього визнання кредитних збитків у фінансовій звітності. Вважається, що це в цілому буде більш точним відображенням реальної вартості активу.

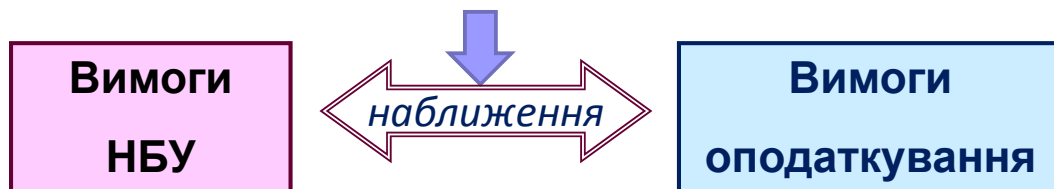
Новий підхід дає змогу максимально використовувати дані, зібрані з метою виконання вимог Базеля II.

20

Вимоги оподаткування щодо резервів

Податковий кодекс України (розділ III), який набрав чинності з 01.04.2011 року:

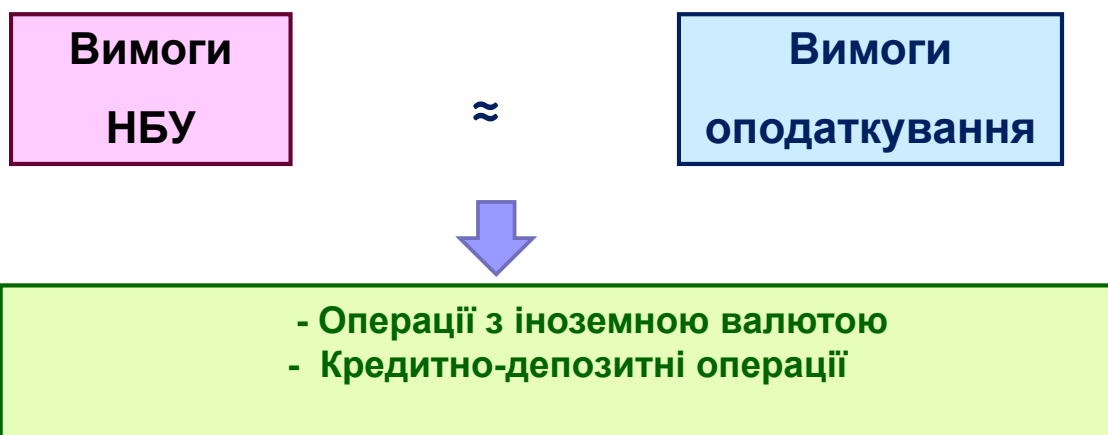
- Базою розрахунку страхового резерву є: всі види балансових кредитних операцій (в т.ч. гарантій), кошти на коррахунках, придбанні цінні папери, інші активні банківські операції, а також нараховані за ними проценти та комісії
- Формування резерву, визнання заборгованості безнадійною та списання безнадійної заборгованості за рахунок резерву здійснюється згідно з методикою, установленною НБУ
 - Встановлено розмір страхового резерву, що створюється за рахунок збільшення витрат банку, який не може перевищувати на період з 1.04.2011 року до 01.01.2012 року - 30%, далі - 20% від суми непогашеного основного боргу та нарахованих процентів і комісій

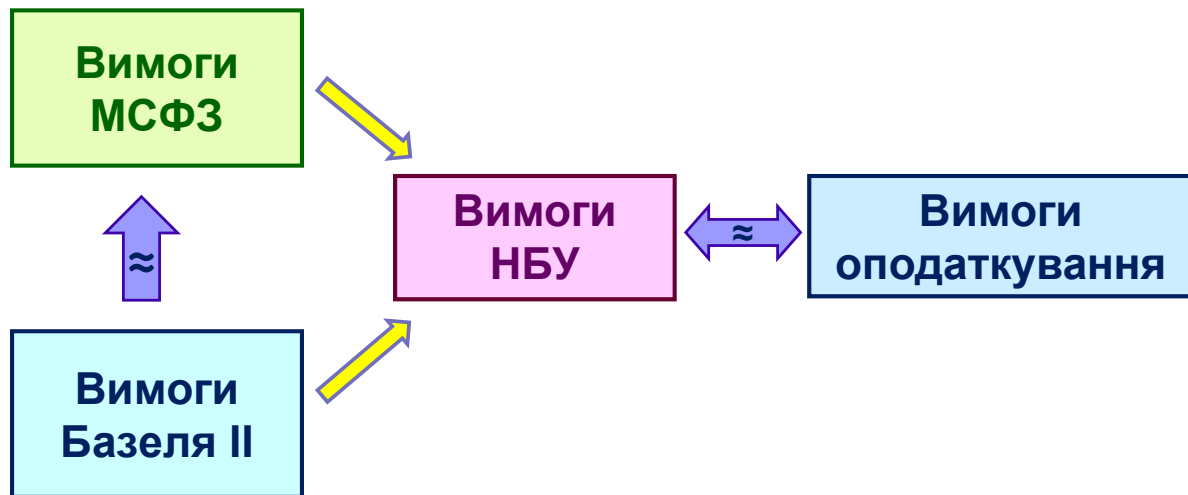
21

Вимоги оподаткування щодо резервів

Податковий кодекс України (розділ III), який набрав чинності з 01.04.2011 року:

Перспективи

23

Кроки щодо подальшого впровадження МСФЗ в Україні:

- 1 Розроблення концепції методологічного регулювання впровадження МСФЗ
- 2 Удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності, створення законодавчих умов для поетапного впровадження МСФЗ. Зобов'язати публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди використовувати МСФЗ як норми прямої дії з метою підготовки і подання фінансової звітності, починаючи з 2012 року
- 3 Здійснення своєчасного офіційного перекладу змін та доповнень до МСФЗ та їх оприлюднення на веб-сайті Мінфіну
- 4 Забезпечення інформаційною підтримкою впровадження МСФЗ. Розроблення методичних рекомендацій, роз'яснень щодо застосування окремих вимог та тлумачень МСФЗ
- 5 Підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів, забезпечення організації професійної підготовки викладачів вузів для підготовки спеціалістів високого рівня
- 6 Проведення науково-практичних конференцій та практичних семінарів з проблемних питань запровадження МСФЗ
- 7 Створення ефективної системи контролю за якістю фінансової звітності, складеною за МСФЗ